הלכה · משנה תורה · מפרשים · אור שמח · ספר הפלאה

אור שמח על משנה תורה, הלכות ערכים וחרמין

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אור שמח על משנה תורה, הלכות ערכים וחרמין

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אור-שמח-על-משנה-תורה-הלכות-ערכים-וחרמין/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ו 4
הלכה ז 4
הלכה יג 4
הלכה יח 5
פרק ב 5
הלכה ט 5
הלכה יג 6
פרק ג 6
הלכה יב 6
הלכה כ 6
פרק ד 6
הלכה י 6
הלכה טו 8
הלכה כד 8
הלכה כו 8
פרק ה 8
הלכה ט 8
הלכה יג 9
הלכה יד 11
פרק ו 11
הלכה א 11
הלכה ט 11
הלכה יז 11
הלכה יח 11
הלכה יט 12
הלכה כ 13
הלכה ל 13
פרק ז 13
הלכה א 13
הלכה ב 15
הלכה יא 16
הלכה יב 17
הלכה טו 18
הלכה יח 18
הלכה יט 18
פרק ח 18
הלכה ד 18
הלכה ה 19
הלכה ח 19
הלכה ט 19
הלכה יא 19

פרק א

הלכה ו

נערך אבל (לא) [אינו] מעריך.

נ"ב הכי משמע מגמרא (דף י"ג ע"ב) לימא מתניתין דלא כר' מאיר ע"ש. וכן רהיט לישנא דרבא בנזיר (דף ס"א) בשלמא גבי ערכין כו' בנ"י מדירין בניהן בנזיר כו' כר' מאיר יעו"ש:

הלכה ז

ואם יפדה והיה לו כו'.

נ"ב תוספתא:

הלכה יג

הגוסס אין לו [לא] ערך (ואין לו) [ולא] דמים.

בגמ' ממעט ליה מהעמיד והעריך ופירוש דהגוסס הרי הוא כמת אע"ג דההורגו לגוסס ביד"ש לכו"ע חייב ונפש מיקרי מכל מקום ממעט ליה משום דכתיב והעמיד והעריך ואינו בכלל העמדה רק דממעט גוסס אפילו שהעריך גוסס ולסוף חיה וא"כ יש בו העמדה כיון שהבריא מחליו בכ"ז ממעטו דבעי שיהא נפש שראוי לעמוד אבל כאן בעת הערכה לא היה נפש שראוי לעמוד ולכן ממעטו מקרא דבערכך נפשות עם קרא דוהעמיד כו'. ולכן לא כתב רבינו דין דגוסס נודר ומעריך כדתני במס' שמחות משום שבגוסס מצי להיות שגם הוא יפרע כגון שעמד לחיים ופשוט. ושיטת רבינו דבנערך אם מת קודם העמדה בדין פטור המעריך משום דכתיב והעמיד והעריך וקאי על הנערך כמו דאמרו בגוסס ויעוין לחם משנה בזה. ובזה א"ש דממעט בתו"כ מת מנפשות וממעט ליה מקרא דוהעמיד והעריך היינו אם מת הנערך אח"כ, והא דאמר בתו"כ שם יכול אפילו אמר ערך פלוני עלי ומת יהי' פטור ת"ל יעריכנו הכהן אפילו מת (דכתיב הערכה שנית בלא העמדה) פירושו לדעת רבינו שמת המעריך וגובה מהיורשים שדמיו קצובים ומחלק בין שאמר ערכי עלי ומת קודם העמדה בדין דפטור מפני שהוא הנערך ובין שאמר ערך פלוני עלי ומת הנודר דהנידר בר העמדה ודוק. אולם בתוספתא שנינו אמר ערכו של פלוני עלי ומת הנערך המעריך חייב הרי מבואר כהראב"ד דאם הנערך מת והמעריך חי חייב המעריך אף דלא עמד בדין קודם מיתת הנערך יעו"ש כולא תוספתא כן אזלא, וכפי הנראה דהך דתו"כ ג"כ פירושו דמת הנערך. ואולי נאמר דכיון דסתם ערכין לבדק הבית אע"ג דאין זה פדיי' כיון דקיי"ל דקדשי בדה"ב הוו בכלל העמדה והערכה מסתברא

להוציא מוהעמיד והעריך במת הנערך אח"כ שאינו בר העמדה. ולפ"ז לר' שמעון דקדשי בדה"ב אינן בכלל העמדה והערכה לא מסתברא להצריך העמדה בנערך רק דממעט גוסס ומת בשעת הנדר וכדפירש ראב"ד, ויעוין ירושלמי דמע"ש לענין צבי שלקחו בכסף מעשר ומת דפליגי ר"ש ורבנן ולפ"ז יהא א"ש הסוגיא כאן ועיין לח"מ ודוק:

ולפי שיטת רבינו א"ש מה דחקרו בתוספות (דף י"ח) מנא לן דהדמים כשעת נתינה ולא כשעת הנדר יעו"ש דמדרשא נפ"ל, ולפ"ז כיון דבערכין בעי העמדה לנערך א"כ מהקישא דנדר בערכך איתקוש בזה דמים לערכין דבעי העמדה להנישם וזה ידענא מסברא דערכין דבר קצוב [והערכה לא כתיב רק בהשג יד] אבל דמים דאינו קצוב לא מיקרי העמדה בדין אלא עד שיאמדוהו לידע חיובו, וכיון דבעי העמדה ידעינן דבתר שעת נתינה אזלינן, דאם לפי שעת הנדר מה מועיל העמדה ואומדנא דעכשיו להאומדן שהיה שוה מקודם דרק בערך דערכו קצוב מועיל העמדת הנערך לזמן הנדר הקודם וזה נכון. ובתוספתא מחלק וחשיב חומר בבהמה מבאדם שהאומר דמי בהמה עלי ומתה חייב דמי פלוני עלי ומת פטור, וזה לפי שבאדם ילפינן דמים מערכין דבעינן העמדה ובבהמה ליכא קרא לכן החיוב כשעת הנדר כפי שווי הבהמה אז, ויעוין בפהמ"ש שביאר בזה התוספתא המשנה דשור זה עולה וכוון כמו דמוקים רב דאומר דמי שור זה כו' ודוק:

וכן מי שנגמר דינו בב"ד.

נ"ב ולא במלך, פירוש המשנה לרבינו:

הלכה יח

ואם היה עני כו' ואם היה עשיר כו'.

נ"ב תוספתא מפורשת:

פרק ב

הלכה ט

מטבע נחושת לא יפחות ממעה כסף.

ובאומר נחושת סתם לא הביא דברי ראב"י דיביא צינורא כו' וטעמו דסבר כיון צינורא הוי כלי שרת וכלי שרת אינן באין רק מתרומת הלישכה כיון דצורך קרבן נינהו הוי כקרבן, וכאן מיירי באומר הרי עלי לבדק הבית וכמוש"כ בהלכה י"א. ובריש פרק שני דייני גזירות בעי אם כלי שרת באין מבדק הבית יעו"ש ואף באומר סתם אמרינן לבדק הבית כוון לכן לא מביא הך דראב"י ופשוט:

הלכה יג

הוצרכו כו' מוציאין את הראוי להן מקדשי בדה"ב.

עיין ריש פרק שני ד"ג שם דבעי וכי גבו והותירו מאי הוי פירוש כיון דגבו לצורך בדק הבית איך יכולים לשנותו לצורך קדשי מזבח כיון דכלי שרת דינו כקרבן יעו"ש, ומשני משום דלב ב"ד מתנה עליהן יעו"ש. ואולי גם כאן משום דלב ב"ד מתנה עליהן, או מיירי שם דיש תרומת הלישכה ואין מוציאין רק מדוחק כשאין להם ממה להקריב ודוק:

פרק ג

הלכה יב

האומר שני ערכי עלי וכו' הרי הדבר ספק כו'.

והנה לכאורה נראה דנתחייב שני ערכין בודאי והוי הפרעון ספק והוי אינו יודע אם פרעתיך בכה"ג שהמוחזק טוען שמא ולא הו"ל למידע ויעוין בזה במשל"מ פ"ד מהלכות שאלה בדברי המגיה בשם מוהר"א נבון, אבל בהך דפ"ב ה"ח כתב דהיורשים פטורים משום דהוי ספק בחיוב והוי כאינו יודע אם נתחייבתי, וכן לקמן פ"ה ה"ט הוי אינו יודע אם פרעתיך יעו"ש ודוק. ויעוין מש"כ בזה בהלכות אישות פי"ז ה"ג יעו"ש:

הלכה כ

בד"א במטלטלין ועבדים אבל הקרקעות מכריזין.

נ"ב גמרא ערוכה כתובות (דף ק"ב) אלו הן דברים שאין מכריזין עליהן המטלטלין ועבדים וכו' וירושלמי מגילה פ"ד ה"ד:

פרק ד

הלכה י

הקדיש שדהו בשנת היובל עצמה אינה מקודשת.

בסוגיא פלוגתא דרב ושמואל. ושם מ"ט דרב דאמר קרא ואם משנת היובל ושנת היובל בכלל, פירוש דאע"ג דרב לית ליה ק"ו דשמואל מ"מ אית ליה במוכר בשנת יובל דמכורה ויוצאה והיינו דיש לכל השנה כח היובל וכמו דמכור קודם יובל יוצא ביובל, כן המכורות בשנת יובל יוצאין ביובל, כן בהקדש צריך להיות כח שנת היובל. וכמו דאם הקדיש קודם, אבל יוצאין ביובל לר' שמעון לכהנים בלא דמים כן צריך להיות במקדיש בשנת יובל דתהא קדושה ויוצאה לכהנים ביובל ולר"י תהא יוצאה לכהנים היינו שנותנין הדמים ונכנסין אבל שתחזור לבעלים ע"י גאולה של חמשים סלעים שאין

זה מכח היובל מנא ליה לרב ומפרש דקרא מיירי ביה דמשנת היובל היינו ביובל עצמו משתעי ופשוט. והנה לשמואל אליבא דר' שמעון דאינה קדושה כלל כיון שהמכורה כבר נפקעת מהקדש בכדי לכן אינה קדושה כלל אבל בכהנים ולוים שגואלין לעולם ואינו נפקע מההקדש לכהנים לכן מקדישין לעולם אף בשנת היובל כדאמר לקמן סוף פירקא, אבל לר' יהודה דסבר דכהנים נותנין דמיה א"כ בשנת יובל עצמה אם הקדישו כהנים אמאי נשתנה דינו בין ישראל שהקדיש דאם ישראל הקדיש אינו קדוש ואם כהן הקדיש דקדוש ואמאי, וכן פסק רבינו ז"ל וצריך מובן:

ונראה דאם מקדיש ביובל הלא צריך להיות כח היובל בההקדש וכמו במכר וא"כ צריך להיות קדושה ותצא לכהנים בנתינת דמי השדה ושוב אינה יוצאה מידי הכהנים לעולם, נמצא דכי יקדיש ביובל הרי הוא כמוכר לצמיתות לכהנים וכבר שללה התורה הכח מהבעלים למכור שדה לצמיתות ואע"ג שע"י הקדש יתכן שתצא ביובל לכהנים היינו לא בשעת ההקדש שלאחר ההקדש הלא בידו לגאול השדה או ביד בנו רק שאם לא גאלה אז תצא ביובל לכהנים והוא ענין דתיי אבל לא שתיכף כשמקדיש תצא מרשותו ולא יהא בידו לגואלה מיד ההקדש, אבל כהנים ולוים שגואלין לעולם שפיר מקדישין ביובל וזה טעם נכון. ולכן לשמואל דלא איירי קרא במקדיש ביובל מסתברא לומר דביובל אינה קדושה כלל דכיון דאין בידו למוכרה לצמיתות, וזה יתכן אם נאמר דאין יכולת בידו למוכרה באיזה אופן שיהי' לכן מסתברא דגם ע"י הקדש לא יכול להוציא אותה לצמיתות היינו שתצא מיד לכהנים ויהיו נותנין דמיה והבעלים לא יכול לגואלה ולכן אינה קדושה כלל שאם נאמר שקדושה והבעלים יגאלנה מיד הקדש ולא תצא לכהנים א"כ אין לשדה זו דין יובל הוא דין המקודשת קודם יובל, וזה לא יתכן לומר בלא גזירת הכתוב דנאמר דמשנת היובל הוא שנת היובל עצמו וכמו דפרישית לרב, אבל לר' מאיר דאמר דמתנה אינה חוזרת ביובל ולדידיה ביד הבעלים למסור אותה לצמיתות ע"י מתנה א"כ לא קפיד רחמנא רק על מכר, לא יפלא לאמר דכח הקדש יש לשדה שהקדישה ביובל שקדושה ויוצאת לכהנים והוי כמוציא מרשותו לעולם שתיכף מוציאה לכהנים והן נכנסין ונותנין דמיה, וזה בודאי דהקדש עדיפא ממתנה וביד הבעלים להוציאה מרשותו במתנה כן רשותו להוציאה ע"י הקדש, נמצא דפלפול רב יוסף לעיל לשמואל אף דלא מיירי קרא במקדיש ביובל מ"מ פריך דהוי לן לאמר דכח יובל יש בהקדש ותצא לכהנים ע"י נתינת דמיה היינו לר' מאיר דסבר דמתנה אינה כמכר ודוק:

אמנם לא דמי דמתנה לר"מ הגם דאינה יוצאה ביובל אבל מ"מ מסתברא דדין גאולה יש לו ויכול לגאול מיד המקבל מתנה בעל כרחו, דאל"כ בכהנים דכתיב אחוזת עולם תהיה

להם אטו לא יוכלו לתת שדותיהם במתנה משום דלא יוכלו לגאול וכמו שהקשו תוספות כיו"ב גבי בתי חומה (דף ל"א ע"ב) ד"ה דאי ר"מ, ואדרבא דאף בתוך שני שנים שלאחר יובל מצי לגאול אף שלא שהתה ביד מקבל מתנה שני שנים דקרא דתקנה שני תבואות ימכר דוקא במכר לר"מ. ולא דמי להקדש דתיכף תהא יוצאה לכהנים ביובל ולית בה דין גאולה כלל וזה אין בידו, ויש להאריך לפ"ז אטו דין חלק בכורה דיליף בבכורות דאינה חוזרת ביובל משום דמתנה קריא רחמנא אטו דין גאולה יש לה. ובחידושי כתבתי דגם לר' מאיר יליף מהיקשא דפי שנים ואכ"מ להאריך ודוק בכ"ז:

הלכה טו

ראה בהשגות.

ומשום זה אין לדחות דברי ר"ה, דהא דפריך ולקדוש ולפרוק כו' פירושו אע"ג דלעיל סבר רב הונא דפודה האילנות בשוין משום דמקדיש בעין יפה מקדיש והקדיש כל חד באנפי נפשה, היינו משום דארעא מיחשב באנפי נפשיה וגם האילנות מיחשב בפ"ע, רק הואיל וכל הקרקע צריך ליניקת האילנות [או משום דבהדייהו מיקרי שדה אילנות] חשבינן לדבר חדא גבי מכר והקדש אבל מ"מ יש חשיבות בכל דבר בפני עצמו שפיר שייך זה עין יפה דהקדש כל חד באנפי נפשה משא"כ הכא שאין הקרקע מכור לנטוע ולשום דבר כדברי התוס' ב"ב (דף ל"ז) רק שלא יחפור תחת האילן, נמצא דעל הקרקע שכנגד האילן אין שום חשיבות מכירה אם לא משום האילן נמצא דלא שייך גבי זה עין יפה שמקדיש כל חד באנפי נפשה וזה פשוט:

הלכה כד

ואם היה ראש השנה כו'.

נ"ב כן הוא בתוספתא סוף מנחות לאנשי משמר שברה"ש שהיובל כו' ועיין משל"מ:

הלכה כו

במשל"מ הדבר צריך אצלי תלמוד:

נ"ב לשון הסמ"ג עשין קל"א, ורש"י בפירוש חומש פירש כו' ולא דקדק שזהו לר' אליעזר אבל חכמים חולקין עליו:

פרק ה

הלכה ט

ומפני מה כו' אין לה פדיון כו'.

להבין הדבר דמאיזה טעם לא יוקדש דמיהן לבדק הבית הלא בקדשי בדק הבית אף

עופות ומנחות נפדין הן ומה טעם לזה שדמיהן עולות, נראה כן דקיי"ל דדמיהן לבדק הבית בין במקדיש נכסיו בין במקדיש עדרו וכדפליגי בתמורה וכאן בירושלמי פריך במקדיש בהמתו בהמה לא למזבח היא ומשני בהמה ולמה סתם האיש הזה כאומר לא יהיה אלא לבדק הבית, פירוש דכיון דהקדיש עדרו או נכסיו סתם הוי כמפרש שאינו רוצה שיוקדש דבר שמחובר אל הנושא ההקדש רק שיהא ענין ממוני שלא יוקדש הגוף בפרט רק השווי של הדבר ולכן לא הקדיש זכרים לעולות שאז הגוף קדוש רק יוקדש דמיו לבדה"ב שהשווי יוקדש ונפדה וכמו כן כל קדשי בדה"ב ההקדש על השווי והדמים לא אל הגוף דנפדה תמיד אף אם הוא ראוי לבדה"ב, לכן אמר דבעופות ומנחות שאם יחול ההקדש עליהן אז לא יהיו נפדין ויחול הקדש על גופן ולא יהא על השווי לבד אז לא יהיו נפדין כלל, ומדסתם האיש והקדיש נכסיו רואין אנו שלא כוון רק על השווי לכן אם חל עליהן קדושה לצורך עולות הרי נתחדש בהן ע"י מה שסתם בהקדישו שאינו מתייחס אל הנושא ההקדש היינו שיהא תכליתו לקדושת עולה והעולה אם תפול בה מום תפדה ואינו דבוק אל העצם כאילו הקדישן בפירוש יינות לנסכים ועופות לעולות העוף דאז לא היה להן פדיון כלל ונמצא דעל ידי הקדשו סתם אמרינן דההקדש הוא בדבר שאינו דבוק כל כך לנושא את ההקדש מאלו הקדיש בפרט עוף למזבח ויינות ושמנים למזבח, אבל במקדיש בהמתו ונכסיו דאם נאמר דיעשו עולות או דמיהן יפלו לעולה הרי לא נתחדש דבר במה שהקדיש סתם דאם הקדישן בפירוש הי' להן פדיון ע"י מום ואם הקדישן סתם נפדין ע"י מום לכן אמרינן דהם לבדה"ב והוסיף במה שהקדישן סתם דנופלין לבדה"ב דנפדין כשהן תמימים, וזה פירש סברת רבינו. ולקמן בפ"ה מהלכות מעשה הקרבנות וכן המקדיש נכסיו והיו בהן זכרים שיקריבו עולות חושש אני שצ"ל דברים, או שיטפא דלישנא וכוונתו על יינות ושמנים ועופות שדמיהן יפלו לעולות, וכיון שהקדשו הוא ליקח עולות למזבח בהן אין העור לכהנים רק יפלו דמיהן לבדה"ב וכמו שפסק כר' אלעזר, והיה בהן זכרים ר"ל הזכרים שלוקחין מדמי עופות ויינות כו' כמוש"ב ודוק היטב:

הלכה יג

שחט בה שנים כו' והרי היא בכלל והעמיד והעריך עד שתמות.

הנה נראה מדברי רבינו דקאי גם על אם הקדיש בהמה תמימה לבדה"ב ושחטה ג"כ נפדית כל זמן שמפרכסת, וזה נגד הסוגיא דתמורה דאמר לר' שמעון דקדשי בדה"ב לא היו בכלל העמדה והערכה ואפ"ה אם נשחטו לא יפדו משום דכיון דתמימין אינן נפדין אלא למזבח יאמרו עליהן קדשי מזבח שנשחטו נפדין לכן יקברו וא"כ למה כתב רבינו

דמפרכסת נפדית תמימה. ונראה לי דסובר רבינו דהך גזירה דוקא לר' שמעון משום דאשכחן דסובר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו משום דאתו למימר דקדשים הוו הואיל ונשחטו בעזרה לכן גזר נמי בקדשי בדה"ב הואיל דאינן נפדין רק להקרבה כשהן תמימין אם יפדו אחר שחיטתן בחוץ יאמרו דהן קדשי מזבח ונפדין תמימין לאכילה אבל לרבנן דלא גזרו בחולין שנשחטו בעזרה ואמרי יקברו הוא הדין לא גזרו בתמימה לבדק הבית ונפדית לאחר שחיטה כשהיא בת העמדה והערכה כשמפרכסת לכן לא זכר רבינו זה, כן נראה בשיטת רבינו:

אמנם בסוגיא שם דתניא בקדשים שנפל בהן מום ושחטן דר' מאיר סובר דיקברו וחכ"א יפדו ובמעילה מפורש דבקדשי מזבח מיירי והוא תמוה דלר' יוחנן מי הוא האומר דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה, יעוין בתוס' גירסא אחרת שכתובה בספרים, והאמת נ"ל דלדברי רבינו א"ש כגון ששחטה והיא מפרכסת ובר העמדה והערכה הוי לכן סברי רבנן יפדו ור' מאיר לטעמיה דגזר גבי שוחט בכור עד שלא הראהו לחכם דגזר מפני מומין בדוקין שבעין שהן משתנין לאחר מיתה, וכמו דתמן דהחכם מתיר הבכור לשחוט בחוץ לאכלו כן הכא אם יפדוהו לאחר שחיטה גזר שמא יראה מומו לאחר שחיטה לחכם ויפדהו וא"כ גזר אטו מומין המשתנין לאחר שחיטה וחכמים לטעמייהו דלא גזרו, ולפ"ז גם לר"ל דסבר דלרבנן לא היו קדשי מזבח בכלל העמדה והערכה ורבנן דאמרו יפדו כששחטן אפילו מתים דלא בעי העמדה והערכה ור' מאיר דאמר יקבר ולטעמו אזיל דגזר משום מומין המשתנים ונראה לחכם אחר שחיטה ודוק. ומה שכתב רבינו או תמימה הראויה ליקרב כמו שיתבאר, נ"ל דכוון על מקדיש לבדה"ב הקדש עלוי את קדשי מזבח דגם היא צריכה העמדה והערכה לכן אמרו בגמ' עבר ושחטה מה שעשה עשוי פירוש דאין כאן העמדה והערכה ולכן כתב כמו שיתבאר להלן ה"י דצריכה מד"ס פדייה, ולקמן פ"ה ממעה"ק דעור תפיס להקדש ואילו כוון על מקדיש לבה"ב חולין הי' לו לומר כמו שנתבאר לעיל דנפדין לצרכי עולות ודוק:

ומסתפקא לי לפי מה שנתבאר להלן פ"א מאיסורי מזבח בשיטת רבינו דבקדשי מזבח אם קדם מומו להקדישו אינו צריך העמדה והערכה ואם ילדו קודם פדיונן לא נחית להוולד קדוה"ג משום דלא יהא טפל חמור מן העיקר מי צריך הוולד העמדה והערכה ואם מת הוולד יקבר הואיל דהוא תמים או גם ע"ז אמרינן לא יהא טפל חמור מהעיקר כיון דאמו א"צ העמדה והערכה תו הוא ג"כ לא צריך ואכמ"ל:

הלכה יד

ה"ז ספק אם פשטה קדושה (בכולה) או לא.

נ"ב ט"ס וצ"ל [בגופה] ולכן כתב דמוכרין אותה כולה כו' ודמיה חולין. ובהלכה ט"ו ואם היה אבר שהנשמה תלוי בו פשטה קדושה בכולה פירוש מספק, ופרטיות דין זה ביאר רבינו בהלכות מעילה פ"ד ה"ב יעו"ש:

פרק ו

הלכה א

אם אמר חרם סתם ה"א לכהנים.

עיין לח"מ ומשל"מ. וכן פשט הכתוב ביחזקאל מ"ד כל חרם בישראל להם יהי' ולא כתב ולכהנים כמו שכתוב בתרומה וחלה, משום דכיון שנתנן לכהן הן חולין גמורים לכל דבר וישראל וכהן שוין בה, וזה מכוון נאות בפשט הכתוב, וכן מבואר באגדת תהלים סימן א' על פסוק דמושב לצים וכו' הרי עלי חרם א"ל תנה לי שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה:

הלכה ט

האומר שור זה הקדש לאחר שלשים יום כו'.

נ"ב תוספתא תמורה פ"ג באורך ושם איתא ושחטו בתוך ל' ה"ז מותר באכילה ורבינו כתב שחטו מותר בהניי' משום דלוקה משום בל יחל והוי מומר לעבירה כמו גנב וצריך בדיקת סכין לשיטת רבינו בהלכות שחיטה ודוק:

הלכה יז

המחרים חצי עבדו.

נ"ב תוספתא ושם המקדיש והוא ט"ס:

כולו קודש כמו שבארנו.

נ"ב לעיל פרק ה' הלכה י"ח:

הלכה יח

ואין הגזברין כו'.

עיין מש"כ רבינו סוף הלכות נחלות ובראב"ד ולח"מ באורך, ותימה על כל תשובתו שהובא במגדל עוז יעו"ש:

הלכה יט

וכיצד הוא מתפרנס עבד זה לוה ואוכל ועושה ופורע והוא שיעשה פחות פחות מש"פ כו'.

הנה הא דנהנה פחות מפרוטה ואף אם נימא דחצי שיעור לא אסור רק מדרבנן הא מצטרף המעילה לזמן מרובה ובפרט דבקודש דמרבי מקרא דאשר חטא מן הקודש ישלם לרבות פחות מש"פ ודאי אסור דבר תורה, ועיין לקמן הלכות מעילה פ"ז, ופרש"י דלא חייל הקדש על פחות משוה פרוטה, אך ק"ל מגמרא ערוכה כריתות (דף י') דאמר רבא דחס עליה בדלי דלות כו' רבעא דפרוטה הוי אלא דלאו אורח ארעא לאתויי פחות מפרוטה למקום, הרי מפורש דהקדש חייל אפחות מפרוטה דאל"ה הוי חולין ולא איתקריא חטאת. אמנם נראה לדעתי דדוקא בהקדש דמים דלפדייה קיימא ואי לא חזייא לפדייה לא חיילא עלה שם הקדש וכמו שנתעוררו רבותינו בתוס' מעילה (דף ט"ו) בהא דפריך בקדשים שמתו אילימא בקדשי בדק הבית אפילו כי מתו נמי לא יהא אלא דאקדיש אשפה מי לא מעל דמאי קושיא דאשפה בר פדייה משא"כ כאן אינם ראוים לפדות דלאו בני העמדה והערכה נינהו יעו"ש דבגוונא דבר פדייה הוי. ויותר מזה מצאנו להירושלמי פסחים פ"ק ה"ד הקדישו אינו מוקדש [בשעה חמישית לר' יהודה דחמץ אסור באכילה] שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים וכיון דאינו ראוי לפדייה תו לא חיילא הקדש, ופחות מש"פ אינו ראוי לפדות דאף מע"ש אינו נתפס פחות מפרוטה פדיונו, משא"כ בקדושת הגוף דלאו לפדייה קיימא ובפרט עשירית האיפה דמשנתקדשה בכלי אינה נפדית ואפילו נטמאת דמכלי שרת לא אשכחן דמיפרק כדאמרו בפרק המנחות והנסכים (דף ק"א) לכן חיילא על פחות מפרוטה נמי וז"ב. ובאמת להחולקים על רש"י צריך לחלק דפחות מפרוטה חזי לאצטרופי משא"כ הנך וכמו דמחלק הגמ' פ"ב דגיטין גבי כתבו על עלה של זית כו' יעו"ש, וכן אמרו בפרק כ"ש בירושלמי שמש"ה צריך לשלם פחות מפרוטה להקדש ולא דמיא לאיסורי הנאה משום שהכא ראוי להשלים יעו"ש פ"ב ה"ג, אמנם סברת רש"י כאן דלא לחלק. ולפ"ז מתורץ מה שהקשו בתוס' על רש"י מהא דלא חשיב במשנה דחמש פרוטות הן פרוטה דהקדש, משום דלפום מה שפירשתי תלוי זה בפדייה ותמן מקשה בגמ' דנחשוב פדיון מעשר בפרוטה ומשני כמאן דאמר אין בחומשו פרוטה וא"כ למאן דאמר אין בחומשו צריך שיהא בהקדש יותר מפרוטה כי היכי דיהא ראוי לפדייה:

אמנם מסתפקא לי הא דאמרו בערכין (דף כ"ז) דתנא קמא סבר איסר דאיכא בחומשו ש"פ פרקינין, אם הפירוש דלא חיילא הקדש על פחות מדבר שאין בחומשו שו"פ כיון

דאחר פודה הקדש שלא מדעת המקדיש ודוקא במעשר אמרו פרק הזהב דלא תפסה פדיונו משום דאחר אינו פודה מעשר שלא מדעת בעלים כמבואר בסוגיא דצנועין יעו"ש. אבל בהקדש דהבעלים אינו עיקר לפדייתו לכן אף כי ליכא לאוספי ביה חומש הוי כפודאו אחר שא"צ להוסיף חומש. ויש לאמר כיון דאומרין לו פדה ראשון ולכן אמר בירושלמי ב"ק פרק מרובה אף מידי בעלים לא יצא ובפרט לרבנן דתוס' שפירשו במנחות (דף ע"א) דדוקא בעלים שחילל שוה מנה על ש"פ מחולל יעו"ש, א"כ תליא רחמנא הפדיון באופן שיהא בחומשו פרוטה, ולפ"ז לא חיילא הקדש ג"כ אם אין בחומשו פרוטה דלא חזייא לפדייה ולכן לא תני במשנתינו והבן. אבל קריאת שם מעשר חיילא אפחות מפרוטה דכיון דטובל חיילא ההפרשה ולא דמי להקדש, ועיין בהלכות מע"ש פ"ב ה"ט ובמש"כ שם בס"ד ודוק. ובל"ז מהך דעשירית האיפה אין רומיא לרש"י כיון דחובה היא וכופין אותו עליו ועיין בתוס' פ"ק דרה"ש (דף ו') הוי כמועל פחות מפרוטה שב"ד מוציאין הימנו יעו"ש, ודוקא שמקדיש בלא חובה וכמו כאן ויש לפקפק בזה ודוק:

הלכה כ

המקדיש את עצמו כו' בדמי עצמו.

נראה דרבינו מדמה זה לאומר הריני נזיר מן הגרוגרות וכו' נתן אליבא דבית הלל דנדור הוי מן הגרוגרות דכיון דמוכחא טובא על זה אמרינן דאין אדם מוציא דבריו לבטלה יעוין בנזיר (דף ט') ורבינו פסק שם כר' נתן, כן מדמה רבינו כאן דקדוש לדמיו ואכמ"ל:

הלכה ל

המשכיר בית כו'.

יעויין מה שביארתי בהלכות זכייה ומתנה פרק י"ב הי"ג:

פרק ז

הלכה א

מסתפקנא טובא אם מצי לפדות הקדש באופן שלא יחול עליו רשותו ולא רשות אחרים רק שתפקע ממנו רשות גבוה ויצא לחולין וישאר בלא בעלים, וצדדי הספק הוא עפ"י מה דאמרו בירושלמי פ"ק דקדושין ה"ג ר' ירמיה בעי קומי ר"ז הילך כסף זה שיצא עבדך לחירות א"ל יצא [כצ"ל וט"ס נפל בירושלמי] הילך כסף זה שתצא שדך להפקר א"ל לא יצאת מה בין זה לזה, א"ל זה זיכה לבן דעת וזה לא זיכה לבן דעת הגע עצמך שהי' חרש א"ל איש כו', הרי נסתפק זה בירושלמי בכל מקח וממכר אם מצי אדם לקנות לצאת

מרשותו ולבלי להכנס ברשות שום אדם בעולם ופשיט לי' דלא מהני דאע"ג דבעבד מהני זה הוי כמי שאמר הילך מנה ותהא שדך נתונה לפלוני דמהני דהוי כמו דמקנה העבד להעבד, אבל להוציאה לרשות הפקר לא מצי אם לא שמפקירה בעליה בפירוש דזה אינו מצד קנינו של כסף [אע"ג דנראה דשיטת הירושלמי הוא מצד זכיה והארכתי בזה במק"א] ובבלי מסיק שם בקדושין דבכסף מהני אף בעל כרחו דעבד, ולכן לא חקר בבלי איך בחרש ובקטן בכסף כיון דאף בע"כ מהני, מ"מ בשדה כה"ג לא מהני דאינו מקנה לשום בן דעת וברשות מי תכנס עבור כסף משא"כ בעבד נכנס לרשות עצמו דרשות הוא וז"ב, ולפ"ז מסתפקנא טובא, דזה דוקא במקח וממכר שהוא קנין בין מוכר ללוקח אבל הקדש דאמרינן בסוכה (דף מ') דיוצא בין דרך מקח בין דרך חילול א"כ דרך חילול הוא שמסיר הקדושה מהחפץ המוקדש ונשאר חולין ואינו תלוי בשום זכיה כלל אפשר דמצי לפדות שלא יהא שייך לשום אדם רק שמסיר הקדושה וכמו שפודה מע"ש שמעיקרו שלו ועכשיו שלו ולא נתחדש רק החילול וכמו פ"ח שפדיונו פדוי לבעלים וכיו"ב אע"ג דלא מכוון לפדותו לבעלים וה"ה הכא נמי בהקדש אין להפדיון שום עסק עם הקניה ודוק. אולם נראה לכאורה דזה הוי כמו פודה לכלבים כיון דהוי הפקר ומונח לכל מי שירצה, אולם אי משום זה יתכן דוקא בקדשי מזבח לא בקדשי בדה"ב דפודין אותם להאכילן לכלבים מן התורה, ודבר זה למדנו מדברי רבינו הלכות עכו"ם פ"ד הי"ג וז"ל, קדשי בדה"ב יפדו ואח"כ שורפין אותם שנאמר שללה ולא שלל שמים וכיון דזכיה ליתא באיסורי הנאה הלא הוי כמו שפודה להפקר שאינו נכנס לרשות אחר רק שתפקע ממנה קדושת הקדש ודוק:

ואם כה יתיישב לנו מה שהקשו בתוס' פסחים (דף כ"ט) בהא דאמר רב אשי דכו"ע אין פודין כו' והכא בפלוגתא דריה"ג ורבנן קא מיפלגי דפירשו דלהסיקו תחת תבשילו לכו"ע פודין, אך הקשו אם יפדה יהי' שלו ויעבור על בל יראה עיי"ש. ולפ"ז א"ש דיפדנו בכה"ג שיצא הקדש שעליו ויחול על דמי הפדיון אבל לא יזכה בו הפודה. ואם כה פירשו קדמאי, נבין בזה דברי הר"י בר ששת בתשובותיו סימן ת' שכתב להוכיח מסוגיין דחמץ של עו"ג בתוך הפסח אסור בהנאה, מדמוקי הגמ' והכא בהא קמיפלגי מ"ד מעל קסבר דבר הגורם לממון כממון דמי ומ"ד לא מעל קסבר דהגל"מ לאו כממון דמי אלמא תוך הפסח לא חזי כלל חמץ של הקדש לישראל ואפילו בהנאה דאי בהנאה הוי שרי לכו"ע הו"ל למימר מעל כו' דהא ממון גמור הוא עכ"ל, וזה הפלא ופלא דאם יפדנו תו הוי של ישראל ואסור בהנאה עיין בשו"ת אבני מילואים סימן ט' שתמה ע"ז, ולפ"ז יתכן לפרש

דה"ק דאם יפדנו בכה"ג ויהי' חמץ של הפקר ויהי' מותר בהנאה כמו שמותר חמצו של עו"ג תוך הפסח בהנאה וא"כ ממון גמור הוא ולאו דבר הגורם לממון ודוק:

הלכה ב

והחומש שמוסיף ה"ה כהקדש עצמו ודין אחד להם.

פירוש דכמו דעל הקדש ראשון מוסיף חומש כן על חומש מוסיף חומש כמו שאמרו בפרק הזהב (דף נ"ד) חומש כתחלת הקדש דמי, וכבר הרגישו בתוספות שם דדין מעשר שני הפוך דשם במעשר אין מוסיף חומש על חומש ועל חילול שני מוסיף חומש. ונראה לדעתי הטעם דמעשר שני הוא ענין הבא בחיוב לא ע"י נדר או נדבה משא"כ הקדש הוא דוקא הבא בנדר או נדבה אבל הבא בחיוב כמו בכור ומעשר לא נפדין, ומעשר אית ליה בעלים משא"כ הקדש עיין תוס' פ' מרובה (דף ס"ט) דלפדות הקדשו של חבירו יכול ומעשר אינו יכול יעו"ש, א"כ בהקדש כתיב חומש במקדיש מי שהוא סיבת ההקדש ולא בהקדש שני שההקדש בא בגדר עלול מן הקדושה הראשונה שאז המתפיס כאחר לגמרי דמי, אבל במעשר כל עיקרו של מעשר בא בגדר חיוב ולכך הפודה מעשר שניתן לו במתנה מוסיף חומש דבעלים הוי דדידיה הוא לאוכלו, ולכך אין נפ"מ בין הקדש ראשון להקדש שני דסו"ס בעלים דידיה הוי, ועל החומש אינו מוסיף חומש דאינו בא מתורת חיוב רק ברצונו לפדותו והוא אינו כמעשר עצמו שבא בתורת חיוב, אבל בהקדש החומש כקרן ששניהן באין בתורת נדר ונדבה ולכך מוסיף עליו חומש, ולכך מע"ש בגדולין אינו פודה רק סאה שזרע ובהקדש פודה כולה כמוש"כ בשנו"א פ"ט מתרומות, וז"ב:

ולפ"ז א"ש הך דבעי ר' אבין בתמורה (דף ט' ע"ב) שני גופין וקדושה אחת אם מוסיף חומש כמו הפריש אשם להתכפר בו והומם וחיללו על אחר והומם השני כשפודהו מי מוסיף חומש, דא"כ אמאי אמר ריב"ל דהקדש שני אינו מוסיף חומש יעוין ברש"י מה שפירש. ולפ"ז ניחא דכי קאמר ריב"ל באופן דהתפיס היינו שהמיר בו ואח"כ הוממה התמורה דאז אינו מוסיף חומש, כיון דהקדושה של הראשון לא פקעה וא"כ על הקדשו של השני אינו מוסיף חומש. ועוד דלאו מקדיש הוי משום דחזינא דחלה אפילו בטעות ולא מהני בה שאלה וחלה קדוה"ג על בע"מ קבוע [אף דאם יקדיש אדם תחלת הקדש אינו כן מ"מ סוף הקדש שאני] אבל בתורת חילול שהקדושה ראשונה פקעה וחיילא על גוף אחר אפשר דאם פודה השני כשהומם מקדיש קרינא ביה ומוסיף חומש, ועיין הגהות הגר"א לתמורה ודוק:

הלכה יא

אין פודין את הקדש אכסרה.

נ"ב תורת כהנים מפורש על קרא והעריכו הכהן בפרק י':

לוקחין אותה הגזברין ושותקין.

נראה דרבינו כוון לדברי ירושלמי פ"ד דמעשר שני ה"ב א"ר יוחנן הקדש שפדאו יותר על דמיו תפס הכל, מע"ש שפדאו יותר על דמיו לא תפס הכל מה בין מע"ש להקדש א"ר אימי שכן אדם מצוי להרבות על הקדישו, פירוש דמשכחת שנתכוין אדם להוסיף על הקדישו, ומשו"ה בהקדש תפיס דכל עיקר הקדש בא בנדר ונדבה אבל מע"ש אינו בא בנדר ונדבה שעל הפירות המתוקנין אינו יכול להפריש עוד מעשר וכן מעות אינו יכול לתפוס עליהן קדושת מעשר אם לא ע"י פדיון ולכך מה מהני אם מתכוין להרבות על מעשרו ולכך לא נתפס יותר מכדי דמיו בקדושת מעשר (והביא זה רבינו לקמן פרק ה' ממע"ש), ר"ז בעי נבדק אותו האיש ואמר לא לכך נתכוונתי, פירוש דאמר שבטעות היה שהי' סבור שהוא שווה כך וא"כ לא שייך להקדש המותר מכדי דמיו [עיין תוס' קדושין (דף כט) ד"ה משכו] א"ל לכשיבדק פירוש ואנן לא בדקינן דאמרינן דנתכוין להוסיף משוויו, ולזה כוון רבינו לוקחין אותה הגזברין ושותקין, והכוונה דלא בדקינן אותו אבל אם ידעינן דלא נתכוין להוסיף כלל רק שבטעות היה לא נתפס המותר בקדושה וברור. ולפ"ז יצא לנו דאם נתאנה הדיוט מהקדש יש לו אונאה וכמו דאמר בירושלמי לכשיבדק ואף אם נאמר דע"ז קאי הך דאמירתו לגבוה כמסירה להדיוט כדמשמע גבי בנו של יוסף בן יועזר בפרק יש נוחלין (דף קל"ג) מ"מ איתא בשאלה, וזה נגד מש"כ רבינו בהלכות מכירה פי"ג אלו דברים כו' וההקדשות אפילו מכר שוה דינר באלף או אלף בדינר וכו'. אלמא אף דנתאנה הדיוט בכמה אין לו דין אונאה והכא אמר לכשיבדק דאם ידענא דלא נתכוין להוסיף לא נתפס יותר על כדי דמיו. אך ז"א דעל כרחין כי איתמעט היכי שנתאנה הדיוט מהקדש מדין אונאה וביטול מקח זה דוקא דרך מקח שהוא מוכר להקדש דבר הנצרך להקדש בזה אמרו לעמיתך אבל להקדש אין דין אונאה אבל דרך חילול אם נתאנה לא נתפס יותר מכדי דמיו להקדש היכא דקים לן דלא נתכוין להוסיף, והא דתלי בתלמודין הך דאין אונאה להקדש בשנתאנה הקדש בהך דשמואל דהקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל אף דתמן במשנתינו דאין להן אונאה דרך מקח ומדמה להך דדרך חילול וכמו דפרש"י בפרק הזהב דהחילוק פשוט דלאפוקי מרשות גבוה שוה שפיר דרך מקח לדרך חילול דאטו הגזבר יכול להפסיד להקדש אם לא דדרך חילול ג"כ יוצא בפדיון כזה אבל להכניס מרשות הדיוט לגבוה שפיר יש לחלק בין דרך מקח לדרך

חילול, ויעוין שיטת תוס' בתמורה דדוקא בעלים יכול לפדות לכתחילה בפרוטה וזה החילוק דוקא דרך חילול ולאפוקי מרשות הקדש לא לעיולי לרשות גבוה דתמן שוה הבעלים לאחר ואכמ"ל, ויעוין סנהדרין (דף ט"ו) אלא לעיולי שלשה כו' ובלא זה מוכרח לחלק כאן בין דרך מקח לדרך חילול דכאן הוי כמחליף כלי בכלי פרה תחת פרה וטלית תחת טלית ובזה הא פסק רבינו דהמחליף כלי בכלי גם בהדיוט ג"כ אין לו אונאה במקח ועיין שיטת רבינו בהלכות מכירה שם והברור כדפרישנא ודוק:

הלכה יב

משכו במאתים ולא הספיק ליתן את הדמים עד שעמד במנה כו' לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש.

יש להתבונן דאיך שייך בזה שכח הדיוט עדיפא מהקדש, דבהדיוט החפץ הקנוי שלו ומוכרו ונותנו כחפץ שלו ובהקדש כל זמן שלא נתן הכסף לא נפקע הקדושה מן החפץ ואסור להשתמש בו ומשיכה מאי מהני כל היכי דאיתא בי גזא דרחמנא איתא, וזה תימה. ולדעתי מוכח מזה כמוש"כ המחנ"א בשם שו"ת ר"י בן מיגאש בהלכות קנין מעות סימן ד' דמש"ה קונה בדמים שהן כחליפין משום דאי לא יהיב ליה דמי המכר כיון דלא זקף ליה במלוה מחוייב ליתן לו הדמים ואי לא יהיב ליה מחוייב להחזיר המכר נמצא דהוי כאילו הי' המכר בעין והוא נותנו לו עבור החפץ שהוא קונה מאתו בתורת כסף, נמצא דכל זמן שלא נתן לו הדמים חשבינן כאילו החפץ עדיין ברשות מוכר, [וזה שלא כדברי התוס' פרק השוכר אה"פ (דף ס"ב) סד"ה יאות הן עבדין ועוד פר"י דאפילו משך כו' ע"ש] ואפ"ה אם הוזל נותן לו כפי מה שהי' בעת המשיכה כן הדין בהקדש. ובזה א"ש דברי תוס' תמורה (דף כ"ט) ד"ה דקאי בחצירה כו' אבל הקנה לה בק"ס ואפ"ה שייך קם ליה בדרבה מיניה אע"ג דק"ס מעכשיו קני ולא בשעת ביאה מ"מ כיון דאי לא מיבעלה ליה הדר הטלה הוי כמו דיהיב לה בשעת ביאה ודוק:

והנה בירושלמי אמר טעמא אוחרי ע"ז משום דאמירתו לגבוה כמסירה להדיוט דמי ולא אמר שלא יהא כח הדיוט חמור מן הקדש דעל טעמא דאמירה לגבוה הא מהני שאלה כמו על כל הקדש דעלמא, ולפ"ז הו"מ למימר דכפי מה שפירש הפני משה הך דמכר לו פרה בדמים ודחקיה כו' חמור מהו שיקנה כו' דהירושלמי סבר דהוי מלוה חזינא דהפרה שנמכרה אף שלא נתן הדמים הוי כבר ברשות לוקח והמעות הוי מלוה לא שייך לומר לא יהא כח הדיוט דבהדיוט כבר נכנס לרשותו ובהקדש עדיין החפץ ברשות הקדש והוי א"ש. אבל כבר הארכתי בפ"ה מהלכות מכירה בפירוש הירושלמי דמיירי

שלא משך עדיין את הפרה יעו"ש, ומילי אוחרי הוא ואינו שייך להך דדמים כחליפין דלא כהפ"מ יעו"ש דברי אמת:

הלכה טו

הא למה זה דומה. ובהשגות.

עיין מש"כ בזה בהלכות מלוה ולוה פרק י"ט ה"כ בדברי הראב"ד:

הלכה יח

יעויין מה שבארתי בלשונו בהלכות אישות פרק י"ז ה"י:

הלכה יט

יעויין מה שבארתי בלשונו בהלכות אישות פרק י"ז ה"י:

פרק ח

הלכה ד

וממשכנין מנכסי השני בשבע ומנכסי השלישי בשבע.

המתבונן יראה דיש פסידא להקדש ארבעה עשר סלעים ויש ע"ז ארבעה עשר המשועבדים מנכסי השלישי ועשרה מנכסי השני. והנה אם נאמר כפירוש רבינו דשניהן משלמין בשוה או כפירוש רש"י וראב"ד דהארבעה משלם השלישי ובעשרה שניהם שותפים ונמצא דאחד משלם חמשה והג' משלם תשעה, הוא דומה ממש למשנתינו דפרק מי שהיה נשוי (דף צ"ג) דשם יש שלש מאות בנכסים לגבות ויצאו שלשה כתובות האחת של מאה והשניה מאתים והג' שלש מאות דפליגי ר' נתן ורבנן דמשנת ר' נתן דשעבוד המנה אינה שותף רק במנה ליטול שליש והך של מאתים אינה שותפת רק בשני מאות ליטול שליש ממנה הראשונה ומחצה במנה השניה והשלישית שייך כולו לבעלת שלש מאות, ורבי סבר דכל כמה דלא גביא המנה הרי היא שותפת כמו בעלת ב' וג' מאות וגובה בעלת מנה כל חובה והשניה מחצה והשלישית שליש מחובה, כן הכא להיפוך לסברת ר' נתן לא חל חוב ההקדש מעיקרא רק בעשר סלעים על נכסי שניהם ובארבעה המותר חל החוב רק על השלישי שאמר בכ"ד שהוא נתחייב על הארבעה לבדו, אמנם לסברת רבי תמן כל זמן שלא נתפרע חוב הקדש כפי מה שמשועבד ממה שנתחייב השני זה עשרה סלעים שניהם שותפים להפרע מהם עד פרוטה אחרונה ונמצאו שניהם שותפים לפרוע מה שמגיע הפסד להקדש. וכאשר תעיין בהרי"ף שם תראה כי הוא שקול במאזני צדק, לכן לא מוזר דרב חסדא אמר גם היכי שכל אחד הוסיף עשר שאין שום חילוק לרבינו בין חזרו שניהם כאחד בין בזה אחר זה דנפ"מ לשיטת משנתינו

דסתמה כר' נתן תמן וא"כ גם כאן חילוק דאם חזרו כאחד משלם השלישי ט"ו והשני חמש אבל לפום הלכה כרבי אין נפ"מ וא"ש לשון משלשין ביניהם דברייתא ודוק. ולא דמי לשנים שערבו דפסק רבינו דגובה המלוה מאיזה שירצה דתמן הלא ערב כל אחד לבדו אבל כאן לא אמר ליתן כ"ד רק כשיותן אליו החפץ של הקדש ואי דנכוף אותו ליטול החפץ יותר ממה שרוצה ליתן בחפץ זה לאו תקנה היא דלא גמר ויהיב ונמצא אין החפץ מתחלל יפה ודוק:

הלכה ה

עיין כסף משנה ולח"מ בזה, ומתבאר בשיטתו דאם שתקו הבעלים ולא אמר רק עשרים אף שאמר השני בכ"א אינו נותן הבעלים רק עשרים וחמש בצירוף החומש, וזה מנהיר שמעתתא דפריך הגמ' למימרא דחומש עדיף כו' ודמשני הגמ' הכא דחומשא דרווחא דהקדש עדיף ולפירוש רש"י וראב"ד תמוה דהכא משלם החומש עם ההוספה של חבירו על הקרן ואי דפריך דיכפו גם במע"ש ליתן האיסר מלבד הסלע וחומש סלע ע"ז לא משני שפיר. אמנם לפירוש רבינו א"ש דהכא חומש עדיף דעדיף מה שמוסיף הבעלים חומש יותר ממה שחבירו מוסיף בקרן ונותנין להבעלים בעשרים אף שחבירו אמר בעשרים וחמש אם לא רצה הבעלים ליתן יותר ממה ששוה בשווי הקרן מפני דרווחא דהקדש החומש. ובירושלמי משני דגבי מע"ש הואיל ויכול להערים יעו"ש ודוק. ומה שפירש רבינו דאין מוסיף חומש על מה שהוסיפו האחרים בקרן אף אם הבעלים הוסיף עליהן פרוטה, היה נראה לי דוקא בהוסיף פרוטה לבד לפי שאין בחומשו פרוטה נמצא דבהוספתו אין דין חומש לכן לא מוסיף חומש גם על עלויו של זה אבל כי הוסיף איסר דעל ההוספה איכא דין חומש אז מוסיף גם על הששה שהוסיפו האחרים חומש וזה נאות אבל אינו מתחוור בלשון רבינו ז"ל ודוק:

הלכה ח

בלח"מ וכשיטת הראב"ד:

נ"ב וכשיטת הרי"ף בעו"ג (דף י"ג):

הלכה ט

הקדיש או החרים.

נ"ב עו"ג (דף י"ג) וכפירוש דקאי אתרווייהו:

הלכה יא

מי שהחרים בזה"ז מטלטלין כו' לכהנים הנמצאין באותו מקום כו' שאין שדה חרמים כו'.

צריך להבין כיון דמטלטלין ניתנין בחרמי כהנים לאנשי משמר משום דלר' יהודא איתקש למקרקעי א"כ אמאי לא ילפינן נמי היקשא דכשם דקרקע חרמים אינו נוהג רק ביובל כמו כן לא ינהוג במטלטלים אלא בזמן שהיובל נוהג. ונראה פשוט דכיון דהא דלאנשי משמר יליף בגז"ש מלכהן לכהן לכן יליף מטלטלין מהיקש לקרקע דדבר הבא בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש. אבל הא דאין שדה חרמים רק בזמן היובל הוא מהיקש דשדה אחוזה שיוצאה ביובל לכהנים ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש כ"מ זבחים נ' יעו"ש.